

Пам'ятайте
про
Україну!

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редакция: Администрация
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0217
(201) 434-0807
(201) 434-3036
УНКОЮЗ (201) 451-2200

PIK XCI. Ч. 122 ДЖЕРЗІ СІТІ | НЬО ЙОРК, ЧЕТВЕР, 28-го ЧЕРВНЯ 1984 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 28, 1984 No. 122. VOL. XCI.

Д-р П. Саварин відвідав Дітройт

Стоять (зліва): д-р Петро Саварин, Зенон Василькевич й інж. Василь Колодичин.

Дітройт, Миш. (В. Баран) — Громадський Комітет для відзначення 50-ліття громадянської праці Марусі Бек, який був зорганізований управою УАКР і Округу Радіо США, запросив до Дітройту голову СКВУ д-ра Петра Саварина з Едмонтона. Вітали його і його дружину Ольгу на лодовищі в суботу, 16-го червня, представники молодіжних, комбатантських і громадських організацій на чолі з головою метрополітанського відділу УАКР Зеноном Василькевичем. В асисті 3. Василькевича і Романа Ковча П. і О. Саварини відвідали українські церкви, новоотриману школу, кредитівку „Самопоміч“, Український Культурний Центр, галерею українського мистецтва ЕКО та будівлю Українського Села (дім для старших віком). Президент СКВУ відбудує (Продовження на ст. 4)

Волтер Мондейл все ще вибирає собі віцепрезидента

Нью Йорк. — Волтер Мондейл, який поводить все більше й більше „по-президентському“, запросив до свого „дому над озерами“ у Міннесоті цілий ряд різних „голосних імен“ в Демократичній партії, щоб розмовляти з ними на тему есентуального віцепрезидентства. Ця „парада знаменитостей“, як назвав Мондейлові інтерв'ю релігійний проповідник і також кандидат на номінацію Демократичної партії у передвиборах Джессі Джексон, одначе дуже оригінальна. Першим гостем Мондейла був негр, посадинок Лос Анджелесу Том Бредлі, а другою — жінка, посадинок Сан Франціско, Діана Файнстін, до речі, жидівського походження, що робить її кандидатом на віцепрезидента подвійною цікавою, бо вона жінка і належить до жидівської віри, а досі такої кандидатури не було. Едвард Кеннеді також відвідав Мондейла в Міннесоті, де відбулося поміж „Фріцом“ і „Тедом“ сердечне примирення (вони були затятими противниками вже довгі роки, особливо ж у роках 1976-му і 1980-му, коли Кеннеді програв номінацію Демократичної партії Джиммі Картеру як президенту та Мондейлові).

Апеляційний суд підтримав Генерального прокуратора

Вашінгтон. — Справа підозрюючого, переманюваного чотири роки тому виборчих матеріалів ше-президента Джиммі Картера, який йшов на перевибір у 1980 році, з Білого Дому до табору його противника — тоді кандидата Республіканської партії Рональда Регена, і досі не сходять зі сторінок американської преси, діставши навіть кличку „Дебейтгейт“, що риметься „духом і мелодією“ з словом „Вотергейт“. Популярність у пресі цього „Дебейтгейту“ пояснюється тим, що деякі демократи конче вимагають офіційного переслідування в цій справі, щоб упевнитися, чи не було „надування етики“ у тому пірванні документів, а може й „переступу закону“. Тому два американські громадяни ліберальних переконань подали навіть справу до суду, щоб примусити Генерального прокуратора ЗСА покласти незалежний панель для переслідування справи „Дебейтгейт“, бо, мовляв, Генеральний прокуратор Вільям Френч Смит такого панелю добровільно не призначає, то треба його до цього примусити судом. Знову В.Ф.Смит вважає, після восьми місяців ним самим веденого вивчення цієї справи, що нема „поважних причин“ такий незалежний панель для переслідування призначати. Справа опинилася в суді, і федеральний суддя Геролд Г. Грін у Дистрикті Колумбія видав наказ Генеральному прокуратору такий незалежний панель скласти, хоч, як виявляється, цей суддя переступив свої повноваження, що й стверджено Апеляційним судом у складі (Закінчення на стор. 4)

„Сучасність“ перебрала нова редакційна колегія

Нью Йорк. — З червневого числа „Сучасності“, яка вже є в продажі, довідуємося, що це число є редакційно новою редакційною колегією в Нью Йорку. Останні два роки журнал був редакційно Іваном Кошелівцем в Мюнхені. У склад нової редакції входять: Тарас Гунчак (головний редактор), Богдан Бойчук, Лариса Онисевич, Богдан Певний. Створено також Редакційну раду, в такому складі: Вольфрам Бургарт, Юрій Божик, Василь Вітницький, Роман Ільницький, Всеволод Ісаєв, Анатоль Камінський, Богдан Кордюк, Іван Кошелівець, Василь Маркус, Джеймс Мейс, Кирило Митрович, Богдан Нагайло, Володимир Нагірний, Аркадій Оленська-Петришин, Леонід Площ, Мирослав Прокоп, Ярослав Розумний, Богдан Рубчак, Надія Світлична, Франк Сисин, Роман Сольчаник, Данило Гусар-Стук, Юрій Шевельов.

„Сучасність“ — журнал літератури, мистецтва і суспільного життя виходить вже двадцять чотири роки. Іван Кошелівець був її першим редактором, потім Володимир Стахів, Вольфрам Бургарт, Богдан Кравців, Юрій Шевельов і Марта Скорупська. Журнал постійно друкується в Мюнхені, а місце редакції мінюлося залежно від осідку головного редактора. Теперішня адреса редакції: 254 West 31 ст., 8-й п., Нью Йорк, Н. Й. 10001.

(Продовження на ст. 4)

СССР АТАКУЄ ПРАВА ЛЮДИНИ В ЗСА

Москва, СССР. — У наслідок постійних протестів ЗСА та інших західних держав у справі здоров'я д-ра А. Сахарова у зв'язку з його голодомним страйком, союська пропаганда взяла тепер під обстріл шанувальників прав людини у ЗСА. Як приклад того, що і в ЗСА не прирджуються усіх прав людини, союська преса та інші засоби масової комунікації витягають справу активної індійської людини, що є американським громадянином, Леонарда Пелтера, який пересів недавно голодомний страйк у американській тюрмі. У понеділок, 25-го червня ц.р., чотири союські науковці, — носії нагороди Нобеля, — підписали петицію до президента Р. Регена зі закликом стати на захист Л. Пелтера зовсім на вір апелів американських науковців до союського уряду у справі д-ра А. Сахарова. Цю союську петицію попередила відповідна кампанія союської преси, яка, описуючи випадок з Л. Пелтером, підкреслює, що це „типове порушення прав людини американцями“. Розуміється, ця акція ССР має на шлі відвернути увагу від справи А. Сахарова і дискредитувати ЗСА в очах світу, аказуючи, що американці не шанують того, що самі вимагають від інших.

В АМЕРИЦІ

В ДЕЯКИХ ДЕРЖАВАХ Південної Америки вимагають шораз частіше, щоб журналісти мали ліцензію на право писати, як видає уряд. З жорбюю, що це може зовсім стримати свободу преси, деякі видавці та журналісти почали кампанію проти такої обмеження прав. В Болівії, де такий закон увійшов в життя минулого місяця боряться проти нього видавці, а в Домініканській республіці видавці поставили цей закон до судового розгляду.

НОВА СТУДІЯ З Американського крайового Бюро правової статистики (U.S. Bureau of Justice Statistics), опублікована 24-го червня, підтримала підозри й переконання багатьох американців, що злочинців у ЗСА судять дуже лагідно, і що ці злочинці в тюрмі від двох до трьох років, а деякі навіть звільнюються, що є протизаконною діяльністю, як і перед в'язницею. Цей рапорт названого Бюро є першим такого роду звітом з докладного крайового вивчення питання „довготривалість“ засуджених за злочини; він стверджує, що в кільканидцятьох стейтах ЗСА злочинці, засуджені за великі злочини, сидять у тюрмі від двох до половини років до чотирьох років. Хоч судді часто-густо дають значно більші строки, то за „зразкову поведінку“, тобто за дотримання тюремних регуляцій, строк кримінальнимі drastically зменшують. Ось таблиця „пересічного строку“ по американських тюрмах за характером злочину. Засуджений убивця пересічно відсиджує в тюрмі 4 роки і 8 місяців; гвалтівник жінок і дітей пересічно сидить 3 роки і 6 місяців; грабіжник — 3 роки і 2 місяці; напасник (assault) — 2 роки і 2 місяці; вломник до мешкання — один рік і 9 місяців; злодій авто — один рік і 5 місяців; засуджений за наркотики — один рік і 4 місяці.

ХОЧ ЕКОНОМІКА КРАЇНИ дуже добре розвивається, то все таки (FED) Федеральна Резервна Рада підвищила відсотки на позички з банків на пів відсотка, довівши їх до 13 відсотків, і тепер позичати з банку на так званий „праймрейт“ становить те саме, що було в жовтні 1982 року. Президент Реген дуже гостро виступав проти цих потягень FED, але Пол Вокер, голова Федеральної Резервної Ради, і Федеральна Резервна Система (це 12 найбільших американських приватних банків, що творять одну банкову систему, яку створив Конгрес 70 років тому для керування монетарною політикою Америки, а в тому — і світу), впевняють, що таку підвишку відсотків від позичок треба було зробити, бо підприємства і бізнеси дуже багато тепер й очоце позичають грошів, а це може довести до інфляції. Значні економіки і валютники справ не бачуть у цій черговій підвишці відсотків від позичок пошкоди великого лиха в самих ЗСА, але країнам Латинської Америки тепер прийде ще тяжче вив'язуватися з фінансових зобов'язань, сплачуючи просто неймовірно високі свої заборговування міжнародним банкам (переважно американським), ніж було перед оголошенням цієї підвишки.

ЧЕРЕЗ „ВЕЛИКУ ОХОТУ“ американців подавати за будь-якого до суду, як такому позивачеві „лашне добрим заробітком“ від заскаженної компанії, фірми чи просто заможної людини, а особливо це й тому, що такий позов — добрий бізнес для правників, — багато великих фармацевтичних фірм у ЗСА взагалі припинили продукувати різні вакцини для щеплення проти хвороб. Ці лабораторії й фабрики для вироблення ліків ніяк не можуть впоратися з ляміною судових відшкодувань, деякі з яких неймовірно високі, від людей, що наробили постраждалих від однієї чи іншої вакцини; але зменшення продукції цих вакцин породжує страх у багатьох колах фахівців, що турбуються загальним здоров'ям населення, що в час гарячої потреби на ці щеплення може забракнути потрібних вакцин.

У НЬО ЙОРКУ ВІДБУЛОСЯ в понеділок, 25-го червня, бурхливе зібрання, де дві опозиційні одна до одної групи населення не перебирали в назвах і в тоні голосу, кидаючи міцні вислови один на одного. Це були власники будинків, де мешкання винаймаються по усталізованих міслом цінах, які бажали збільшення чиншів, і квартирантерники, які старалися перед міською так званою Радіою напрямних для мешканців чинші боронитися проти підвишки цього року оплат за мешкання. Згадана Рада хоч терпеливо вислухала терпкі словесні баталії поміж обома групами, але таки ухвалила підвишку, що вступити у силу протягом 12 місяців, починаючи вже з 12-им жовтня. Ті ренти, що мають однорічний угодю з власником квартири, платитимуть за квартиру 6 відсотків більше, а ті, що мають угодю на два роки, — платитимуть 9 відсотків більше. Трирічні мешканці договорів в місті вже давніше перестали існувати, бо власникам будинків вигідніше частіше змінювати ренти. Це нове зарядження торкається 350,000 помешкань у Мангеттені.

Італійські комуністи вибрали наслідника Берлінгуера

Рим, Італія. — Італійська комуністична партія, що була потрясена несподіваною смертю свого визначного провідника Енріка Берлінгуера, вибрала його наслідником Алессандра Натта, що був найближчим співробітником останніх трьох лідерів КПІ А. Натта, що має 66 років, був в останніх 15-ти місяцях головою Кон-трольної комісії комуністичної партії, яка має у своїх руках картотеку усіх членів. Цей пост звичайно віддають людині, яка є особ-ливо вірна політичній партії.

А. Натта є відомий з того, що часто цитує класиків, особливо вживаючи латинську мову, правдоподібно тому, що студіював на університеті італійську літературу. Свою кар'єру в комуністичній партії розпочав за головування в ній Пальміро Тольятті, до якого стояв дуже близько. Залишився в добрих стосунках із наступником Тольятті, Люїджі Лонгі, а тепер був найближчим співробітником Е. Берлінгуера. Свою сиду у комуністичній партії показав А. Натта ще у 1969 році, коли він був промотором усунення із партії цілої групи інтелектуалів і журналістів, які критикували скрайню ліву політику компарті.

Біль мільйон французів демонструвало проти закону про шкільництво

Париж. — Тут у неділю, 24-го червня ц.р., відбулася найбільша досі демонстрація французького населення в обороні свободи приватних шкіл, які уряд хоче взяти більше під свою контро-лю.

Населення столиці та її околиць із відповідними транспарантами, співами та вигукани залляло порожні, звичайно, у неділю вулиці Парижу та зібралось на площі Бастиль, щоб там спільно демонструвати проти уряду Франсуа Мitterана. Обсерватори кажуть, що кількість маршуючих була найбільшою, яку вони бачили від дня звільнення Франції після закінчення Другої світової війни, і хоч міністер внутрішніх справ заявив, що було 850,000 демонстрантів, телевізійні репортери подали мільйон осіб. Демонстрації тривали цілу неділю, і у них брали участь усі визначні політи-ки опозиції, включно з колишнім президентом Валері Пискард д'Естенном. Ввечері дійшло до бійки поміж молодими демонстрантами й поліцією, в якій поранено двох поліцейських, а 35 людей заарештовано.

Причиною такого обурення французького населення є пропонування урядом закон, який дозволить урядовим чинникам мати більшу контролю над приватними школами, які дістають фінансову допомогу держави. Питання вільного шкільництва, що в більшості є у руках католиків, постійно хвилює французьке населення, яке вважає, що од-но з ознак свободи є право вибору школи для своїх дітей. Закон, що його тепер планують ввести в життя, дає можливість учителям приватних шкіл стати державними урядовцями, подібно, як ними є учителі публічних шкіл, які також дає право державі творити псевдо приватні школи з фінансовою підтримкою уряду там, де немає публічних шкіл. Перша редакція цього закону залишила біль-ші права приватним шко-лам і викликала великий протест серед соціалістич-них членів уряду, які вже давно борються за те, щоб уряд Ф. Мitterана мав біль-ший вплив на шкільництво та спосіб, яким виховуєть-ся у Франції молодь. Не є таємницею, що публічні школи у Франції мають ниж-чий науковий рівень, як та-кож соціальний. Католиць-кі школи, які, як правило, є приватними, ставлять до учнів більш вимоги як у науці, так і в поведінці та рідко приймають дітей із найнижчих верств населен-ня, тим більше, що високі оплати за навчання не до-зволяють незаможним посли-лати до таких шкіл своїх дітей.

У СВІТІ

В КАНАДІ РОЗГЛЯДАЮТЬ зміну закону, яким індіанські жінки, що одружуються з не-індіанцями трять усі свої права як індіанки. Закон, що існує ще з 1800 року відбирає жінкам та дітям з мішаних подружжів право називатися індіанцями та бути похованими на індіанських цвинтарях. Цей закон опроркинула Сандра Ловеленс, індіанка, яка втратила свої права і відклалася до Об'єднаних Націй в цій справі.

В МІДЕЛБУРГУ, Голландія, протестантський єпископ зі Східної Німеччини Вернер Райх одержав медаль релігійної свободи із Фондації свободи ім. Френкліна Д. Рузвельта, за свою працю в протестантській церкві, а особливо за організацію святкування минулого року з приводу 500-річчя народин Мартіна Лютера. Налання йому цієї американської медалі вказує на можливість покращання відносин поміж Східною Німеччиною і ЗСА.

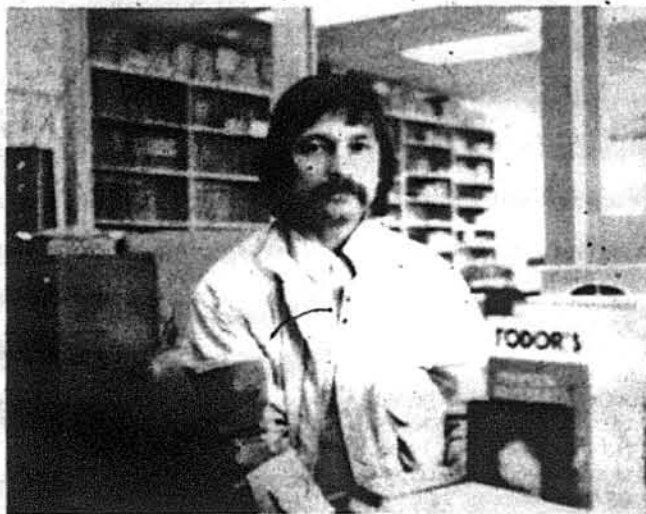
В МЕКСІКО СІТІ, зустрілися на розмови представники ЗСА і Нікарагуа, але під дуже гострою охороною. Американська делегація очолює Геррі В. Шлодермен, спеціальний радник президента Р. Регена, для справ Південної Америки, а від уряду Нікарагуа міністер закордонних справ Віктор Тіноко. Темі розмов поміж обидвома представниками не виявлено журналістам, хоча відомо, що уряд Нікарагуа протестує проти допомоги ЗСА для тих, що є проти сандіністів.

КОЛИШНІЙ ПРЕЗИДЕНТ Аргентини Роберто Віола був заарештований в понеділок 25-го червня ц.р. у зв'язку з дослідженням смерті відомого науковця Альфреда Джорджі в 1978 році. Цей дослідник Наукового інституту технології був арештований в 1978 році та від того часу не було знаку життя від нього. В подібний спосіб „пропало“ від 6-15,000 людей в сімдесятих роках, коли військова хунта „ліквідувала“ ліві елементи в Аргентині.

ВОЛОДИМИР МАКАРЕНКО ДЯКУЄ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ

Джерзі Сіті (О.К.). — Один із сучасних мистців з України, що виставляє в західному світі, Володимир Макаренко відвідав редакцію „Свободи“, щоб у короткій розмові поділитися своїми враженнями із чергового перебування на американському континенті, а в першу чергу, щоб подякувати українській громаді Нью Йорку за сердечне прийняття його виставки, яка відбулася в Українському Інституті Америки.

На жаль із-за інших обов'язків мистець приїхав до Нью Йорку вже після закриття виставки, але поінформований про її успішність і продаж декількох картин, він на самому початку розмови із редакторами „Свободи“ просив передати на сторінках нашого щоденника шире „Спасибі“ нашій ньюйоркській громаді, що виявила таке зацікавлення виставкою групи мистців неконформістів, які різними шляхами переїхали на Захід і тут вільно пропагують своє мистецтво. Володимир Макаренко вже не перший раз перебуває на території Північної Америки. Останню відбудує також його виставка в Торонто, яка тривала впро-

Мистець В. Макаренко під час відвідин у редакції „Свободи“.

довж цілого місяця травня і яку відкрив французький консул тому, що В. Макаренко проживав постійно в Парижі. Він приїхав із ССР три роки тому, а раніше проживав в Естонії, де і одружився. Перебуваючи безпосередньо перед шасливим відвідом на Захід в Москві, він там подружився із іншим українським мистцем-малюром Феодосієм Гумеником, який був організатором першої виставки українських художників в Москві, а після організу-

вав ще і другу. Гуменик мистець неконформіст черпає мотиви до своїх картин із української народної творчості, а в картинах виступають такі українські постаті, як козаки, гетьмани, гайдамаки, колядажники та інші історичні та релігійні діячі. Внаслідок такої діяльності Гуменика почали переслідувати, відбирали працю, мешкання та відмовили в'їзду в СССР. Як інформує нас у розмові, він планує влітку поїхати до Нью Йорку, а після організу-

